

● گزارش سمینار بین‌المللی زبان فارسی و زبان علم

■ محمد تقی راد شهیدی

فارسی کنونی تمام آسادهای زبان انگلیسی را داشته باشد.

● همچنانکه عقب‌ماندگی صنعتی با وارد کردن چند کارخانه جبران نمی‌شود، عقب‌ماندگی زبان هم با ساختن چند واژه جبران پذیر نیست.

● زبان نیروهای نهفته دارد.

● یک تحصیلکرده اروپایی نمی‌تواند از یک متن مربوط به پانصد سال پیش سردر بیاورد، درحالی‌که یک درس خوانده ایرانی می‌تواند فی‌المثل یک نثر ادبی مانند گلستان را با اندک تاملی بخواند؛ این مقایسه نشان دهنده تحرک و تطور در زبان‌های اروپایی و حاصل پیشرفت سریع فرهنگی است که اینقدر زبان از گذشته خود فاصله گرفته.

توفیق حیدرزاده: نقش رسانه‌های همگانی در ترویج زبان علم

● چون تازه‌های علم را مؤلفان کتابهای درسی از زبان رسانه‌ها گرفته‌اند، تازه‌های علم اول به دست رسانه‌های گروهی می‌رسد، سپس اندک اندک در کتابهای درسی جای می‌گیرد. زیرا تغییر کتابهای درسی متناسب با پیشرفتهای علمی فعلاً میسر نیست.

از تاریخ ۲۸ الی ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۳۷۰ از طرف مرکز نشر دانشگاهی سمیناری بین‌المللی با عنوان زبان فارسی و زبان علم برگزار شد. تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران شاهد سخنرانیهایی بود که هر کدام به فراخور رشته تخصصی و شغل خود سخن رانندند، از اهل ادب گرفته تا زبان‌شناسان. اما نکته قابل توجه در این سمینار سخنرانی کسانی بود که تخصصشان نه ادبیات بود نه زبان‌شناسی بلکه به تناسب تخصصی که در علوم پایه، ریاضی، فنی و غیره داشتند دست اندرکار ترجمه شده بودند و تواناییها و ناتوانیهای زبان فارسی را تجربه کرده بودند و باید گفت که حرفهای تازه‌ای نیز برای گفتن داشتند.

آنچه در ذیل می‌آید نکات مسهم چند سخنرانی است که در دسترس ما قرار گرفته است.

مهندس محسن رفیع‌نژاد: مشکل از کجاست: زبان فارسی یا فارسی زبانان؟

● نمی‌شود در صنعت پیشرفته بود و در زبان عقب مانده.

● نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که زبان

گزارش

● آموزش زبان در مدارس فقط شامل متون ادبی کهن مثل: کلیله و دمنه، گلستان و بوستان است - که واجب هم هست - ولی زبان همراه با تمدن امروز هم باید تدریس بشود.

● زبان، عنصری سیال است و ما از یک طرف زبان فارسی را شیرین و بویامی‌دانیم و از طرفی رسانه‌ها می‌خواهند زبان فارسی را نابت و ایستا کنند.

دکتر حدّاد عادل: چند نکته در باب زبان فارسی علمی

● در ترجمه اصطلاحات علمی لزومی ندارد که اصطلاح را به صورت تحت اللفظی برگردانیم، بلکه باید مفهوم آن اصطلاح را در نظر بگیریم و به مقتضای آن واژه‌ای از زبان فارسی بیاوریم، یعنی تصور کنیم که خود ما به آن اصطلاح رسیده‌ایم و باید واضح لفظ باشیم.

● باید به متون علمی قدیمی مراجعه کنیم و پیش از اینکه در بند کشف اصطلاح باشیم، باید سعی کنیم روش کار را از آنها یاد بگیریم.

● حتی از شاعران هم می‌توانیم برای وضع و ترجمه اصطلاحات علمی استفاده کنیم، مثلاً از حافظ در کلماتی مانند: کارگاه و دادگستر.

مهندس شهریار بهرامی اقدام: زبان فنی فارسی و راههای گسترش آن

● زبان فنی حائثیه نمی‌رود، چسبک، فشرده‌گو و ساده است.

شهر تاریخی و زیبای اصفهان از اول تا چهارم خرداد ماه هفتاد میزبان جمعی از دبیران منتخب سراسر کشور بود در اولین روز این سمینار که به منظور بحث و تبادل نظر پیرامون کتابهای درسی و مباحث ادبی مربوط به آن و آگاهی از نقطه نظرات همکاران محترم، به پیشنهاد دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی تشکیل شد، آیاتی چند از کلام‌الله مجید قرائت شد آنگاه برادر مدنیان معاون آموزشی اداره کل استان به حاضران خوشامد گفتند. سپس برادر ملکی معاون دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی پیرامون اهداف این سمینار و آقای دکتر علی سلطانی گردفرا مرزی درباره شیوه تدریس متون عرفانی در کتابهای درسی به ایراد سخنرانی پرداختند. پس از آن سمینار با تشکیل کمیسیونهای سه گانه فنون و صنایع ادبی با شرکت برادران هادی و داوودی، نگارش و دستور با شرکت دکتر علی سلطانی گردفرا مرزی متون نظم و نثر و تاریخ ادبیات با شرکت برادران محمد غلام و نصرت‌الله محبی، کارشناسان دفتر برنامه‌ریزی به کار خود ادامه داد. در هر یک از این کمیسیونها یکی از نمایندگان منتخب استانهای کشور شرکت داشتند و قرار شد در پایان هر کمیسیون حاصل بررسی‌ها و نتایج این جلسات به اطلاع دیگر شرکت‌کنندگان برسد.

در طی برگزاری سمینار کمیسیونها صبح و بعدازظهر برگزار می‌گردید در هر یک از کمیسیونها نخست کارشناسان اهداف خود را از برگزاری این سمینار برشمردند و به نظرات دبیران شرکت کننده در سمینار گوش فرا دادند. نخست کلیات هر یک از کتابها مورد بررسی قرار گرفت آنگاه اشکالات موجود در کتابهای درسی و راه‌حلهای آن مورد بحث قرار گرفت. در پایان از شرکت کنندگان در مورد معیارهای لازم برای تألیف جدید نظرخواهی شد. حاصل این مذاکرات در جلسه اختتامیه در حضور شرکت کنندگان توسط نماینده دبیران و دبیر هر کمیسیون قرائت گردید، آنگاه برادران اعزامی از دفتر برنامه‌ریزی به پرسش‌های مطرح شده توسط شرکت کنندگان پاسخ دادند. در طی برگزاری این سمینار اداره کل استان اصفهان نیز از دبیران ادبیات استان دعوت به عمل آورده بود و در کنار سمینار به برگزاری جلسات سخنرانی و شعرخوانی اقدام شد در این جلسات استاد مهریار، دکتر محمد فشارکی و دکتر محمدجواد شریعت پیرامون ادب فارسی به ایراد سخنرانی پرداختند در آخرین روز شرکت کنندگان از آثار باستانی و فرهنگی شهر اصفهان دیدن نمودند.